

16 maart 1954

zie ook ^{ander} Koenigs

(K)
Den Uken Directeur van het
Museum Boymans
Rotterdam

Gewarde Abt

In uw jaarverslag over 1952, ook in de agenda
1954 lees ik dat de collectie Koenigs in 1940
aan de Stichting geschonken werd. Dit is juist
en moet zijn 1941. In het voorwoord van de
catalogus van de Tentoonstelling te Parijs in de
Publ. het. stond het reeds verkeerd terwijl het
Toch goed staat in het jaarverslag van het mu-
seum over 1941, in het voorwoord van zijn
catalogus van de collectie van Beuningen en
in het voorwoord van de catalogus van de
tentoonstelling in het Petit Palais.

Mag ik eens vernemen hoe te daaraan komt?
Ik voeg hierbij een beknopt overzicht van de ge-
schiedenis van de collectie Koenigs. U wilt dit
wel in het archief van het museum bewaren.
Dat in Boymans geen Breidner tentoonstelling
werd ingericht is niet zoo merkwaardig. De

De Nederlandsche Kunstkring heeft in zijn
tijd 2x het werk van Breitner laten zien.
Ik hield er niet van om in herhaling te verval-
len.

Ten slotte heb ik van de Men Goëll vernomen
dat het Stedelijk Museum te Amsterdam een
zelfde soort affaire als ik met de Voors
tekening heeft tegen. De Men Goëll he-
in onlogisch een tekening van van Goyh
getoekt, welke later met foetsch bijt opkandij
bleek te zijn. De Men Sandberg weigert echter
de tekening af te staan. Ik zou in ieder geval
wanneer eens goed loten onderzoeken of de tekening
werkelijk gestolen is en niet door de familie
verkoeld werd. Dergelijke gevallen doen zich
nogal eens voor.

Met vr-gr.

J. Harman

De collectie Koenigs

I 289

In 1935

In 1935, bij de opening van het nieuwe Museum Broymans werd de collectie Koenigs in bruikleen gegeven aan de Gemeente Rotterdam.

Financiële omstandigheden vroegen de verzamelaar zijn collectie op neutraal terrein anders te brengen.

De connectie die ik reeds jaren met de Uten Koenigs had, de bewondering die wij beiden voor Gubens en Jerom Bosch koesterden, het nieuwe kunstmuseum dat in Rotterdam gebouwd werd, deden de Uten Koenigs ertoe besluiten Broymans te verkiezen. Boven andere musea in Den Haag.

In 1940

Begin 1940 waren de financiële omstandigheden van de Uten Koenigs dusdanig dat door de Bank een liquidatie van de kunstverzameling geïnschikt werd. Koenigs bracht mij hiërden op de hoogte en ik deed hem weten dat ik alles zou doen om de collectie voor Rotterdam te behouden. Daartoe wendde ik mij dadelijk tot de Uten van Beuningen en van den Vorm met de bedoeling haar voor de Stichting Museum Broymans te verzoeken. Voor de verzameling, zoals die in Broymans in bruikleen was, werd een bedrag van 1½ miljoen gulden gevraagd. De Uten van Beuningen voelde er eerst weinig voor, onder Aefkoningen doch naar geborgen worden. Ten slotte kon ik hem, na meerdere bezoeken, van de belangrijkheid der zaak overtuigen. Terwijl de Uten van den Vorm nog bezig was een oplossing voor de Stichting te zoeken, vertroude de Uten van Beuningen naar Amsterdam en koest voor 1 miljoen gulden, alle in Broymans aanwezige Tiespinger beelden van de schilderingen de vier panelen van Jerom Bosch, het landschap van Gubens, de drie prinses, de stads Engelanden Schiedland beelden de steden voor de Torre della Grada, allen van Gubens

Alle andere schilderijen o.a. de grote Diana van Jubbens, vielen buiten deze transactie en werden door de Hten Koenigs voor de oorlog export verkocht. De geheele affaire had enige maanden voor het uitbreken van de oorlog, in Mei 1940, plaats.

In 1941

Bij het uitbreken van de oorlogshandelingen in Mei 1940 werd de gehele verzameling, zooals die door de Hten van Beuningen gekocht was, in de kelder van het museum opgeborgen en wel op de meest veilige plaats onder de toren van het gebouw.

Eind Juni, begin Juli 1941, kreeg ik bezoek van de Hten van Beuningen met de mededeeling dat hij geld nodig had en wel $1\frac{1}{2}$ millioen gulden omdat hij een intiemste belangrijk schilderij gekocht had en geen liquid geldmiddelen had, aangezien hij in 1940 behalve de collectie Koenigs, daarna, even voor het uitbreken van de oorlog in Mei, de van Eyck met de Loek collectie gekocht had voor $2\frac{1}{2}$ millioen gulden. Ik zou later wel vernemen wat dat voor een schilderij was. Het bleek, bij een bezoek dat ik in Oktober 1941 bij hem in Vierhouten bracht, dat dit het "Avondmaal" was. Hij had dit ook in Juni van dit jaar gekocht bij "Morgendijk". Alleen Goëll kende en bewaarde het stuk.

Ik vertelde hem mede dat ik deze gang van zaken betreurde en verzocht hem een andere oplossing te vinden en o.a. de mogelijkheid te onderzoeken of de Hten van der Vorm niet bereid zou zijn de verzameling ten behoeve van de Stichting te koop. Er bleef echter niets aan te doen te zijn. Zijn schoonzoon, de Hten Veterich ~~had~~ ^{was} reeds met Dr. Posse uit Dresden in verbinding, ~~gevoerd~~ en de transactie moest dragenen. Ik kreeg de belofte dat alles wat niet verkocht werd aan de Stichting geschonken zou worden. De Hten van Beuningen

Beuningen

en Posse droegen Friedlaender op een donatie te maken. Deze donatie
 alleen de tekeningen collectie op 3 1/2 miljoen gulden. Van 1 1/2 miljoen
 gulden moest dus verpocht worden. Posse stond op de verdracht van
 de complete verzameling Duitse tekeningen. Ik heb, na rijp beraad,
 daarop tegenover gesteld, dat complete collectie 19de eeuwse Fransche teke-
 ningen benevens de 16de eeuwse Nederlandische tekeningen.

Om al het andere werd gedurende 4 maanden gemaakbaarder.
 Sommige bladen zoals verschillende Rembrandt's (studieestus, saten
 om het venster, leeuw, 2 rookfiguren en eenige landschappen) eenige
 te Gubensbladen, de twee boeken met tekeningen van Fra Bartolom-
 meo kon ik verduisteren evenals het geheel van Spaansche tekeningen.
 Overstreefs oktober 1941 was de zaak afgetoogen. De Heer van Breunigen
 hield woord en schonk alles aan de Stichting. Zelf behield hij de
 Gentile Bellini, een Wattensteening en een blad van Damier.
 Bovendien schonk hij veterich een Rembrandt tekening, een man op
 het en Friedlaender een regia tekening van G. B. Tiepolo, de heili-
 ge Familie voorstellend.

Ook een aantal van de schildrijen schonk hij de Stichting te weten
 4 werken van Jeroen Bosch en de schetsen van de Torre della Corada
 van Gubens op de Narcissus na. Het landschap van Gubens benevens
 de drie kruisen en de schets Inghelant en Schotland behield hij.
 Op deze wijze en niet anders kwam deze van het Göttingische
 Museum gesintermate belangrijke schenking tot stand in het
 jaar 1941.

J. Hamann

15 maart 1954.

789
19 Maart 1954.

Dr. D. Hannema
Kasteel Weldam
G o o r .

Zeer geachte Heer Hannema,

Vriendelijk dank voor Uw brief van 16 Maart met de zo uitvoerige gegevens over de gang van zaken met betrekking tot de Koenigs schenking. Dat wij de datum 1940 hebben vermeld had een simpele reden: wij meenden dat reeds toen een dergelijke schenking in de bedoeling lag en beschouwden de in dat jaar begonnen transacties als inleiding op de definitieve overdracht aan de Stichting. Wij zullen echter in den vervolge de exacter datum 1941 aanhouden.

Wat de opmerking in de Breitner catalogus betreft over het feit dat het Museum tot nu toe geen Breitner tentoonstelling heeft gehad, hoop ik toch dat U dit niet op enigerlei wijze als critiek hebt uitgelegd. Wel geloof ik dat, al heeft ook na de oorlog de Kunstkring nogmaals een Breitner tentoonstelling gehouden, niet van een herhaling gesproken kan worden gezien de keuze en inrichting.

Het geval Toorop "Godsvertrouwen" komt ter sprake op de a.s. Stichtings vergadering. Het Curatorium kan zich dan uitspreken over de te volgen gedragslijn.

Met vriendelijke groeten,

(J.C.Ebbinge Wubben)
Directeur.